

REPUBLICA SLOVENIJA  
VIŠJE SODIŠČE V LJUBLJANI

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

Višje sodišče v Ljubljani je v senatu, ki so ga sestavljali višji sodnici in višji sodnik [redacted] kot predsednik, [redacted] kot poročevalka in [redacted] kot članica,

v pravdni zadevi tožeče stranke: [redacted], ki jo zastopa [redacted] odvetnik [redacted] zoper toženo stranko: [redacted] Ljubljana,

zaradi ugotovitve ničnosti kreditne pogodbe in plačila, izbrisa neveljavne vknjižbe in vzpostavitve prejšnjega zemljiškoknjižnega stanja (vsp. [redacted]), podrejeno zaradi razveze kreditne pogodbe, plačila in izstavitve zemljiškoknjižne listine (vsp. [redacted]),

o pritožbi tožeče stranke zoper delno sodbo in sklep Okrožnega sodišča v Ljubljani [redacted] z dne [redacted] 2019,

na seji [redacted] maja 2020

## RAZSODILO:

- I. Pritožba se zavrne in se delna sodba in sklep sodišča prve stopnje v izpodbijanem zavrnilnem delu sodbe, tj. v točkah II.1 in II.3. izreka, potrdi.
- II. Odločitev o stroških pritožbenega postopka se pridrži za končno odločbo.

## OBRAZLOŽITEV:

1. Sodišče prve stopnje je z izpodbijano odločbo odločilo, (1) da se zavrže tožba v delu, v katerem se nanaša na tožnično dolžnost plačila toženki (I. točka izreka), in (2) da se zavrne primarni tožbeni zahtevek za ugotovitev ničnosti notarskega zapisa ..., za ugotovitev neveljavnosti vknjižbe hipoteke in njen izbris (II. točka izreka). Odločitev o podrednem zahtevku je pridržalo.
2. Tožnica v pritožbi zoper delno sodbo uveljavlja vse pritožbene razloge iz prvega odstavka 338. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP). Uveljavlja tudi kršitve 2., 14., 22., 23., 25., 33. in 67. člena Ustave. Predlaga, naj pritožbeno sodišče pritožbi ugodi, izpodbijano sodbo spremeni in zahtevku ugodi, podrejeno pa, naj jo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Stališča v 15. in 16. točki obrazložitve so zmotna. Ni sporno, da je bil kredit izplačan v domači valuti. Točka 9 7. člena Zakona o potrošniških kreditih (v nadaljevanju ZPotK) ureja valutno klavzulo. Če je zakon uredil vsebino pojasnila v primeru pogodbe z valutno klavzulo, bi še toliko prej uredil primer pogodb v tuji valuti. Zaradi ti. nujne asimetričnosti med prodajnim in nakupnim tečajem tuje valute, na katero lahko poslovne banke same vplivajo, je poseg v potrošnikove pravno varovane dobrine objektivno in pravno gledano večji kot v primeru, ko je kredit samo obračunsko vezan na tujo valuto. Ob črpanju kredita se tuja valuta zamenja po nakupnem tečaju, ob vračilu pa to potrošnik lahko stori po prodajnem tečaju. Menjalni tečaj je znan vnaprej določen v pogodbi in ni prikrit. Če navedeno ni zapisano v pogodbi, potrošnik ne more vedeti, da ga bo zadela ta tečajna razlika. Taka situacija je v nasprotju z načelom transparentnosti (arg. iz 9. točke 7. člena ZPotK). Razlog, da zakon ni urejal kreditiranja v tuji valuti, je v tem, da je ob njegovem sprejemu veljala prepoved takega kreditiranja (Zakon o deviznem poslovanju. Uradni list RS, št. 23/99). Ker kredit v tuji valuti v

večji meri posega v potrošnikove pravno varovane dobrine in ker v tedaj veljavnem ZPotK ni bil urejen, v sedanjem zakonu pa je, je pravilen sklep, da kreditna pogodba v tuji valuti tedaj ni bila dovoljena in da ni imela obvezne zakonske vsebine.

Pri presoji je treba upoštevati strokovno znanje in izkušnje banke glede mogočih sprememb menjalnih tečajev in tveganj pri posojilih v tuji valuti. Za ničnost ni pomembna „slaba vera bank“ oziroma „njena subjektivna slabovernost“. Valutna klavzula je po Direktivi 93/13 nedopustna, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih strank. Tečaj CHF je skozi daljše obdobje pred sklenitvijo pogodbe znatno naraščal. Projekcija možnega gibanja tečajev za čas trajanja pogodbe je bila objektivno gledano verjetna ali vsaj mogoča tako z vidika dinamike trga in instrumentov na trgu prek povišane volatilnosti in z vidika gibanja tečajev v preteklem obdobju. Gibanja tečajev je banka poznala, a z njimi tožnice ni seznanila. Če bi to storila, tožnica kot laik na finančnem področju pogodbe ne bi sklenila. Tega ne bi storil noben razumen človek, ki najema stanovanjski potrošniški kredit. Toženka je vedela, da je bila verjetnost negativnega gibanja tečaja za tožnico pomembno večje od od verjetnosti pozitivnega gibanja, da je bilo breme tožnice večje, če do negativne spremembe tečaja pride v zgodnji fazi izvajanja pogodbe, da se bo sama pred tečajnimi tveganji lahko zaščitila in da je primerjava obrestnih mer in anuitet ob sklenitvi pogodbe vzbujala vtis, da je kredit v CHF ugodnejši od kredita v domači valuti. Bistveno je gibanje tečaja CHF v preteklih desetletjih. Šulerjeva je v članku, objavljenem v uradni publikaciji Banke Slovenije, jasno opozorila bančno strokovno javnost, da komitenti v slovenskih okoliščinah nimajo zadostnega znanja o grozečih tveganjih in da banke ne posvečajo dovolj pozornosti temu, da bi jih opozorile na potencialne posledice. Četudi bi držalo, da banka ni mogla bolj ali manj natančno predvideti gibanja tečaja, je to nepomembno. Banke so namreč lahko ocenile vpliv spremembe tečaja na finančne obveznosti kreditjemalcev drugače kot potrošnik. Toženka je lahko vedela za visoko verjetnost, v katero smer se bo gibal tečaj oziroma je to morala vedeti. Banka mora pri oblikovanju ponudbe ovrednotiti tveganja tako na ravni celotnega bančnega portfelja kot na individualni ravni. Na tej podlagi namreč oceni strošek kreditiranja. Banka tožnici ni le

zamolčala znatnih tveganj iz naslova mogočih sprememb valutnih tečajev, ampak ji je kredit s predstavitvijo ugodnosti – in s tem bagateliziranjem tveganj – priporočila. Ni le boljše poznala narave obrestnega in valutnega tveganja, ampak je tudi vzpodbudila odločitev za tovrstni kredit.

Banka je vedela, da tožnica ni špekulirala in da je imela predvsem interes pridobiti kredit, ki ga bo najlažje odplačevala. Sorazmerno majhna nihanja v relativno kratkem obdobju pred sklenitvijo pogodbe ne more biti pokazatelj tveganja v bistveno dolgoročnejši pogodbi. Taka predstava sama po sebi omogoča zavajanje potrošnika. Sodišče se ni opredelilo do trditve, da je tečaj CHF dolgoročno in konstantno naraščal, da se je v obdobju od 1977 do 2007 okrepil za več kot 150 % in da so banke to dejstvo poznale in so vedele, da takega scenarija ni mogoče izključiti za čas trajanja pogodbe.

Dokaz, da gre za znatno neravnotežje in zavajajoča ravnanja banke, je tudi ravnanje avstrijske centralne banke in avstrijskega nadzornega organa za finančne trge. Ta dva organa sta v januarju 2006 vsem poslovnim bankam, ki so ponujale kredite v CHF, poslala zgibanko z naslovom Informacije o tveganjih pri kreditih v tujih valutah, ki so jo bile dolžne predložiti kreditojemalcem. Tveganja so bila opredeljena kot raznolika in visoka in celo kot oblika špekulacije z valutami; dani so bili podatki o gibanjih obrestne mere in valutnih tečajev od 1986 dalje, iz katerih je bilo razvidno, kako hitro in nepredvidljivo so se spreminjali. Poleg tega so bili predstavljeni tudi učinki hipotetičnih kreditov, sklenjenih v začetku devetdesetih let. Že v 2003 je nadzorni organ izdal tudi pisno brošuro z naslovom Minimalni standardi za dajanje in upravljanje s krediti v tujih valutah in zahteval od bank izdajo brošur z vključitvijo tveganj zadolževanja. Slovenske banke so vedele, da so avstrijske banke po 2006 v bistveno zmanjšanem obsegu podeljevale tovrstne kredite. Banka Slovenije in Združenje bank Slovenije sta zloženko s praktično enako vsebino izdala (še) v 2008. Da gre za znatno neravnotežje, potrjuje podatek, da je glavnica kredita 100.000 EUR, najetega za deset let v začetku 90. let, narasla na 125.000 EUR.

Tožnica je predložila številne dokumente, iz katerih izhaja verjetnost krepitve CHF (poročilo BS iz junija 2005, strokovni material Jordana, člana vodstva švicarske nacionalne banke). Ne gre zgolj za splošna priporočila.

Ugotovitve so dokumentirane z grafom Bloomberg in s sklicevanjem na tečaje terminskih poslov pri trgovanju z valutami. Tečaj CHF se je okrepil že v 2008. Bagateliziranje teh dokazov v 34. točki obrazložitve ni skladno z zahtevami ZPP o dokazni oceni.

Sodišče ni odgovorilo na tožnične navedbe, da je bilo med pravnima strankama vzpostavljeno svetovalno razmerje, da je bil med njima podan konflikt interesov, da je tožnica lahko pričakovala, da bo banka svoje interese podredila interesom stranke in jasno izpostavila interesne konflikte in tveganja, da je bil posel za potrošnika visoko tvegan, za banko pa ne, da bi morala banka potrošnika opozoriti na to, da za oceno tveganj potrebuje znanje in podatke o tem, kaj vse lahko vpliva na tečajne spremembe, in da so te lahko nenadne in povsem neomejene, da je zavajajoče, če banka pusti potrošnika v prepričanju, da je tveganje mogoče oceniti tudi na drug način, da banka lahko upravičeno pričakuje, da se bo potrošnik odločil za kredit v CHF, če mu je predstavljen prek ugodne obrestne mere in nižjega obroka, ne pa tudi prek drugih informacij, da bi potrošnik moral biti seznanjen, da razmerij valutnega para EUR/CHF iz historičnih podatkov za obdobje kreditiranja ni mogoče predvideti, da je glede na nizko raven CHF v 2005 in gibanje terminskih pogodb pričakovati apreciacijo CHF, da je bilo pričakovati scenarij, ki se je zgodil v 2008, in da je ob ponavljanju takega dogajanja izkazana večja verjetnost izgube za potrošnika, ter da bi jim moral biti predstavljen mehanizem, od katerega je odvisno gibanje tečajev, da bi lahko razumeli vrsto in naravo prevzetih tveganj. Za CHF kot valuto varnega zatočišča je bilo značilno, da ni tveganja za bistveno zmanjšanje njene vrednosti, ampak je verjetno njeno povečanje, do česar pride tako v času gospodarskih pretresov kot v obliki občasnih epizod. Podatki kažejo, da je bilo med 1982 in 2001 takih dogodkov sedem ali eden na vsake tri leta. Te značilnosti so bile bankam poznane. Že sorazmerno majhna, a tudi počasna (dolgotrajna), le nekaj odstotna apreciacija CHF v razmerju do EUR na letni ravni lahko v več letih pripelje do znatnih, za posojilojemalca negativnih učinkov, ki so z vidika deleža razdolžnine in obresti nesorazmerne glede na višino okrepitve tečaja. Primer, naveden v zloženki BS, izdani jeseni 2008, (in identičen primeru iz zloženke avstrijske banke iz 2006) jasno dokazuje, da so se banke zavedale izjemno visokega tveganja za kreditojemalce in so se zavestno spustile v tovrstno ponudbo, čeprav nekatere nejevoljno in pozno, kot npr. toženka. Banke so tudi vedele, da potrošnik nima učinkovitih možnosti za varovanje pred valutnim tveganjem. Sodba SEU C-186/16 terja od bank. da navedejo tudi mogoče

spremembe tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, ne zadošča pa zgolj informacija o možnosti zviševanja ali znižanja vrednosti tuje valute. Izpodbijana sodba se je v nasprotju s sodbo SEU omejila na drugo, sodba SEU pa zahteva celovito pojasnilo o vseh okoliščinah, ki vplivajo na oceno celotnega stroška posojila.

Iz izpovedbe priče \_\_\_\_\_ izhaja, da je stranka dobila več kredita, če ga je vzela v CHF, kar je v nasprotju z opozorili BS, da morajo banke komitentom najprej ponuditi kredit v EUR in na tej podlagi izračunati njegovo kreditno sposobnost ter kreditno sposobnost za kredit v tuji valuti ugotavljati ob upoštevanju manj ugodnih pogojev enakega posojila v EUR. Vse priče, ki so izpovedovale o vsebini pojasnila, ki jim ga je dala \_\_\_\_\_, so povedale, da jim je bilo valutno tveganje predstavljeno kot minimalno, da jim je bil svetovan kredit v CHF in da so nekateri izjave o seznanjenosti s tveganji podpisovali celo po sklenitvi pogodbe. Valuta CHF jim je bila predstavljena kot trdna, Švica pa kot dobro stoječa, stabilna država in da se s tečajem ne more nič zgoditi oziroma da je kredit v CHF najbolj ugoden in nič o tem, kaj vse se lahko zgodi s frankom. Iz izpovedbe \_\_\_\_\_, da so razglabljali trenutno situacijo, izhaja, da je strankam razlagala, da je trenutno razmerje stabilno in varno. Povedala je tudi, da se niso pogovarjali o tem, kako bo naprej. Tudi izpovedba, da je bila CHF varianta ugodnejša, potrjuje pomanjkljivo predstavitev tveganj. Že iz izpovedbe \_\_\_\_\_ izhaja, da so bile v ospredju pojasnila okoliščine, ki so kazale na tedanjo ugodnost kredita in stabilnost valutnih razmerij. Ugotovitve v 33. točki obrazložitve o njeni izpovedbi so zato v nasprotju z bistveno vsebino pričine izpovedbe.

Pritožnica z navedenimi trditvami utemeljuje tudi kršitev ustavnih pravic.

3. Toženka v odgovoru na pritožbo predlaga njeno zavrnitev. Nepoštena je pogodbeno določba, če v nasprotju z zahtevo dobre vere vzpostavlja znatno neravnotežje med položajema pogodbenih strank. Neutemeljeno je zato pritožbeno stališče, da zadostuje obstoj znatnega neravnotežja. Iz pojasnila BS z dne 19. 4. 2019 izhaja, da gibanja tečajev ni mogoče napovedati, da pričakovanja, ki izhajajo iz terminskih pogodb, velikokrat odstopajo od napovedi, da poročilo o finančni stabilnosti iz 2006 in 2007 ni namenjeno napovedovanju gibanja deviznega tečaja v prihodnjem obdobju, ampak opozorilo bankam, ki naj ga upoštevajo pri oblikovanju poslovnih odločitev. Pravilno so bili zavrnjeni očitki o zavestnem delovanju banke v smeri ustvarjanja dobičkov na račun tečajnih razlik. Nedokazane so bile



sklepanju pogodbe ni bilo podano znatno neravnotežje med obveznostmi in pravicami pogodbenih strank. Tudi toženka si je zaradi sklenitve pogodbe s tožnico morala zagotoviti lastno financiranje v tuji valuti. Neravnotežje, ki je nastopilo kasneje, ni bilo predvidljivo. Ker je bil cilj pogodbe kreditiranje, in ne investiranje ali špekuliranje s tujo valuto, ne gre za izvedeni finančni instrument.

7. Pritožbeni postopek ni ponovitev postopka pred sodiščem prve stopnje, ampak je namenjen preizkusu pravilnosti sodbe. Pritožbeno sodišče je zato dolžno odgovoriti na v pritožbi navedene očitke o kršitvah procesa, materialnega prava ali pomanjkljivosti v ugotovljenem dejanskem stanju in argumente pritožnika, s katerimi jih utemeljuje.
8. Poleg očitkov o procesnih kršitvah in zmotni uporabi materialnega prava pritožnica uveljavlja tudi kršitev več ustavnih določb. Ker obe skupini kršitev utemeljuje z enakimi navedbami in ker materialnopravno podlago spora sestavljajo odprti pravni pojmi (generalne klavzule in pravna načela), ki jih je sodišče dolžno razlagati skladno z Ustavo, je v odgovoru na kršitve procesnega in materialnega prava vsebovan tudi odgovor na trditve o kršitvi ustavnih pravic in drugih ustavnih določb.
9. Toženka v odgovoru na pritožbo utemeljeno uveljavlja, da so navedbe o trendu gibanja CHF v razmerju do EUR in o opozorilih avstrijskih organov prvič podane v pritožbi. Ker pritožnica ni navedla opravičljivih razlogov, zaradi katerih jih ni mogla podati pred sodiščem prve stopnje, so v pritožbenem postopku neupoštevne (drugi odstavek 337. člena ZPP).
10. Neutemeljeno je pritožbeno stališče, da je bila v 2008 sklenitev kreditne pogodbe v tuji valuti prepovedana. Dejstvo, da je tedaj veljavni ZPotK posebej uredil vsebino kreditne pogodbe, v kateri je obračun vezan na uporabo tuje valute. še ne pomeni, da je bila pogodba, v kateri je kredit dan v tuji valuti, prepovedana. Člen 7 je določal obvezno vsebino kreditne pogodbe, v 9. točki pa vseboval le dodatno obveznost za kreditne pogodbe z valutno klavzulo.<sup>1</sup> Tako ni utemeljeno stališče, da pogodba v tuji valuti ni bila urejena. To velja še toliko bolj ob dejstvu, da je veljavnost take pogodbe tedaj urejal poseben zakon. Ni prepričljivo stališče, da so s prenehanjem veljavnosti zakonske prepovedi sklepanja kreditnih pogodb v

<sup>1</sup> Določba se glasi: (1) Pisna pogodba mora v enostavnem in razumljivem besedilu določati: ... (9) pri kreditnih pogodbah, kjer je obračun vezan na uporabo tuje valute, navedbo tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti, in opozorilo, da se ob spremembi tečaja lahko spremenijo tudi predvideni zneski posameznih plačil.



tuji valuti te še vedno ostale prepovedane. Ni izkazano, da bi bila ti. nujna asimetričnost neogibni sestavni del kreditne pogodbe v tuji valuti. Že v obravnavanem primeru ta namreč ni izkazana. Anuiteta, ki jo je bila dolžna vračati tožnica, je bila določena v CHF. Le za primer, ko tega ne bi storila, sta se pravnici stranki v pogodbi dogovorili za tečaj, po katerem bo izveden preračun iz tožničinega dobroimetja pri toženki v CHF. Pravilno pa je stališče, da se od prenehanja prepovedi, določene v posebnem zakonu, tudi za pogodbo v tuji valuti analogno uporablja določba 9. točke prvega odstavka 7. člena ZPotK, ki velja za kreditne pogodbe z valutno klavzulo (v obsegu, kolikor sta si podobni). Pritožbeni argumenti o podobnosti med obravnavano pogodbo in kreditno pogodbo z valutno klavzulo so zato upoštevni v tem obsegu. Ker je bilo tožnici ob sklenitvi pogodbe dano pisno opozorilo iz določbe ZPotK, je bila zakonska obveznost izpolnjena.

11. Neutemeljen je tudi očitok o bistveni kršitvi določb postopka, ker se sodišče ni opredelilo do trditve o obstoju svetovalnega razmerja med pravnima strankama in o konfliktu interesov med njima. Kako naj bi te ugotovitve – ob ugotovitvah o dolžnem toženkinem ravnanju ob sklepanju kreditne pogodbe – vplivale na odločitev o zadevi, pritožnica ni navedla. Ker se sodišče ni dolžno opredeliti do navedb, ki niso bistvene za odločitev v zadevi, kršitev pravice do izjave ni izkazana.
12. Sodišče prve stopnje se je v drugem sojenju osredotočilo na presojo, ali dogovor o načinu določitve tožničine obveznosti vračila kredita predstavlja nepošten pogodbeni pogoj. Izhajalo je iz stališč SEU v zvezi s 3. členom Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. 4. 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (v nadaljevanju Direktiva 93/13) in ob upoštevanju teh razlagalo določbe Zakona o varstvu potrošnikov (v nadaljevanju ZVPot), veljavnega ob sklenitvi sporne pogodbe. Zavzelo je stališče, da je toženka tožnici pred sklenitvijo pogodbe pojasnila prednosti in slabosti kredita v CHF v primerjavi s kreditom v domači valuti, tako da je tožnica razumela, da se tečajno razmerje CHF/EUR lahko spremeni in da se s tem spremeni tudi višina anuitete. Izreklo je, da je podlaga pogodbe v pridobitvi posojila in da je zato podlaga veljavna, da je tudi aleatorna pogodba kljub precejšnjemu ali celo neobvladljivemu tveganju veljavna, da tožnica ni dokazala zavajajočega ravnanja toženke ali njenih špekulativnih namenov

in da zato ni bilo kršeno načelo vestnosti in poštenja, da ni podan niti objektivni niti subjektivni element oduščitve in da ob sklenitvi pogodbe med položajema pogodbenih strank ni bilo znatnega neravnotežja (ampak je (tako) neravnotežje nastalo šele kasneje).

13. Ne glede na morebitno utemeljenost nekaterih pritožbenih stališč o zmotnosti stališča o zadostnosti pojasnila, ki ga je tožnici dala toženka pred sklenitvijo pogodbe, in o poštenosti toženkinega ravnanja, je pravilno stališče izpodbijane sodbe, da tožnica ni dokazala, da bi bilo podano znatno neravnotežje v pogodbenih položajih pravnih strank in da bi toženka, ki bi ravnala pošteno, lahko razumno pričakovala, da se tožnica ne bi odločila za sklenitev sporne pogodbe.
14. Po 23. člen ZVPot so nepošteni pogodbeni pogoji nični, nepošteni pa so v skladu s 24. členom ZVPot pogoji, (1) če v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih, (2) če povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošniku, ali (3) da je izpolnitev znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali (4) če nasprotujejo načelu vestnosti in poštenja. Po 1. točki 3. člena Direktive velja pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. Ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe, niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem in razumljivem jeziku (2. točka 4. člena Direktive 93/13). Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev (6. člen Direktive 93/13).
15. Pogodbeni pogoj je nepošten, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank. Po stališču SEU je pri presoji, ali gre za znatno neravnotežje v škodo potrošnika, relevantna primerjava potrošnikovega položaja po pogodbi s položajem, ki bi ga imel na podlagi veljavnega nacionalnega prava, upoštevati pa je treba tudi sredstva, ki jih ima po nacionalnem pravu za doseg prenehanja uporabe nedovoljenih pogojev.<sup>2</sup> Za presojo so relevantne okoliščine, ki so mogle vplivati na kasnejše

<sup>2</sup> Prim. sodba C-415/11 z dne 14. 3. 2013, točka 68 obrazložitve.

izvajanje pogodbe in ki bi jih ponudnik lahko poznal ob sklenitvi pogodbe. Pri tem je treba upoštevati strokovno znanje in izkušnje banke o možnih spremembah menjalnih tečajev. SEU je tudi že izreklo, da pogodbeni določba, po kateri je kreditjemalec dolžan anuiteto vrniti v protivrednosti domače valute, breme tečajnega tveganja prenaša nanj.<sup>3</sup> V nasprotju z zahtevo dobre vere je tako neravnotežje tedaj, ko bi ponudnik storitve, ki bi s potrošnikom lojalno in pravično posloval, lahko razumno pričakoval, da potrošnik zadevnega pogoja ne bi sprejel.<sup>4</sup>

16. Sodišče je v pravnem postopku vezano na trditve in dokaze, ki sta jih ponudili pravdni stranki. Dejstva je dolžna zatrjevati stranka, ki nanje opira svoj zahtevek. Pri oceni o dokazanosti trditve, da toženka ni podala potrebnih pojasnil, je treba upoštevati, da gre za zatrjevanje neobstoja določenega dejstva. Navedeno pa ne pomeni, da tožnik ni dolžan navesti, kaj mu je bila toženka dolžna pojasniti. Le v okviru teh trditev je sodišče dolžno presoditi, ali je toženka ravnala, kot je treba.<sup>5</sup>
17. Pravilno je stališče v izpodbijani sodbi, da je bila toženka dolžna tožnici predstaviti vse informacije, pomembne za sklenitev kreditne pogodbe, da so morale biti te resnične in popolne in da se je stranka lahko upravičeno zanesla, da ji je tak obseg informacij bil predstavljen. Zmoten pa je zaključek, da je toženka to storila.
18. Stališče v izpodbijani sodbi, da je bila tožnica ustrezno in zadostno poučena o tveganjih, ki jih prinaša sklenitev pogodbe, in seznanjena z njenimi ekonomskimi posledicami, vključno z možnostjo znatnega povečanja njene pogodbene obveznosti, temelji na ugotovitvah, da je banka tožnici enakovredno predstavila kredit v EUR in kredit v CHF, da jo je opozorila na tveganje, povezano s spremenljivo obrestno mero in s spremenljivostjo tečaja CHF/EUR in da ni zagotavljala stabilnosti valutnih razmerij ali omejevala možnosti negativnih sprememb tečaja. Sodišče prve stopnje je na podlagi teh ugotovitev zaključilo, da je glede na to, da je primerjava predstavljenih kreditov dajala vtis, da je kredit v CHF ugodnejši, predstavila tudi negativne strani kredita v CHF, tj. obrestno in valutno tveganje, in da se je tožnica na podlagi teh informacij mogla zavedati, da lahko v dvajsetletni odplačilni dobi pride do spremembe tečaja in s tem do zvišanja anuitete in njenih pogodbениh obveznosti.

3 Prim. sodbo C-186/16 z dne 20. 9. 2017, točke 53 do 58 obrazložitve.

4 Tako v sodbi C-415/11, točka 69 obrazložitve.

5 Prim. tudi sodbo VS RS II Ips 197/2018 z dne 20. 12. 2018, točka 22 obrazložitve.

19. V pritožbi izpostavljeno dejstvo, da je bila verjetnost okrepitve CHF v razmerju do EUR v odplačilni dobi kredita bistveno večja od verjetnosti oslabitve, v sodbi ni ugotovljeno. Dokazi, na katere se v pritožbi sklicuje pritožnica, obstoja navedenega dejstva ne morejo potrditi s potrebno stopnjo verjetnosti. Četudi gre za stališča uglednih ekonomistov, jim sodišče glede na nasprotna toženkina stališča in glede na to, da gre za strokovno ekonomsko področje, o katerem sodišče nima znanja, ni moglo sprejeti kot dokazana.
20. Pritožnica pa utemeljeno opozarja, da nabora informacij, ki jih ji je bila banka dolžna predstaviti, ni določala le trenutna situacija glede valutnega razmerja med CHF in EUR ter glede obrestne mere pri eni in drugi kreditni opciji, ampak ji je bila dolžna predstaviti vse informacije, pomembne za oceno končne cene kredita. Utemeljeno je namreč pritožbeno stališče, da je banka mogla pričakovati, da se bo oseba, ki išče kredit, prej odločila za kredit v CHF, če ji bo predstavljen le s trenutno ugodno obrestno mero in nižjim obrokom, kot pa če bi ji bilo pojasnjeno, da spričo nenapovedljivosti tečaja CHF/EUR ni mogoče ničesar reči o tem, ali bo trenutno nižji obrok pomenil tudi končno nižjo ceno kredita v primerjavi s kreditom v EUR.
21. Da bi si povprečen potrošnik mogel ustvariti predstavo o končni ceni kredita oziroma o stopnji/obsegu negotovosti glede končne cene kredita, bi mu morala biti jasno podana informacija, da gibanja tečaja ni mogoče napovedati, da so možne tudi zelo velike spremembe, v kakšni meri bi te lahko vplivale na zmožnost odplačevanja kredita in v primeru pomembnega vpliva tudi, da je odločitev za tak kredit zelo tvegana. Iz ugotovitev v sodbi ne izhaja, da bi bil tožnici kredit predstavljen na tak način.
22. Pritožnica tudi utemeljeno uveljavlja, da za zaključek o poštenem ravnanju banke ne zadostuje ugotovitev, da njeno ravnanje ni bilo (namenoma) zavajajoče in da ni zasledovala špekulativnih namenov. Kot strokovnjakinji ji je moral biti poznan način delovanja kredita v tuji valuti (kako sprememba tečaja vpliva na velikost anuitete, na dinamiko odplačevanja glavnice, na končno ceno produkta, itd.). V kreditni opciji, ki jo je ponudila tožnici (pri tem ni pomembno, kako zadržana je bila do ponujenega produkta v primerjavi z drugimi bankami), je morala ovrednotiti tudi njene lastnosti, pomembne na eni strani zaradi izpolnitve njenih zakonskih obveznosti v zvezi z obvladovanjem tveganj in na drugi strani za oceno stroška kreditiranja. Ovrednotiti je torej morala tudi možno okrepitev in oslabitev CHF. Potrošniku je bila dolžna podati toliko informacij, da si je

mogel ustvariti celovito sliko o bistvenih značilnostih ponujenega kredita. Če je bil kredit v CHF ponujen hkrati s kreditom v EUR – in je torej banka lahko pričakovala, da se bo potrošnik odločil ob primerjavi obeh, je bila dolžna povedati vse, kar je bilo pomembno, da je bila taka primerjava možna. Za presojo o poštenosti pogodbenega pogoja ni nujna ugotovitev, da je pomanjkljive informacije podala namenoma. Za zaključek o nepoštenosti zadostujeta ugotovitvi, da je podano znatno neravnotežje med položajema pogodbenih strank in da bi banka lahko razumno pričakovala, da potrošnik po celoviti predstavitvi ponujene kreditne opcije te ne bi sprejel.

23. Sodišče prve stopnje je tožničine navedbe (in dokaze), s katerimi je utemeljevala obstoj znatnega neravnotežja v pogodbenih položajih pravnih strank ovrednotilo tako z vidika ZVPot kot z vidika določb OZ, ki bodisi izrecno določajo ničnostne razloge bodisi bi njihova kršitev lahko imela tako posledico.
24. Pritožnica utemeljeno opozarja na neprepričljivost ugotovitve, da znatno neravnotežje v položajih pogodbenih strank ni bilo podano že ob sklenitvi pogodbe, ampak je – zaradi nepredvidljivosti ravnanja švicarske centralne banke 15. 1. 2015, katerega posledica je bila takojšnja velika okrepitev CHF v razmerju do EUR – nastalo šele kasneje. V sodbi je namreč ugotovljeno, da gibanja tečaja ni mogoče napovedati in da je do podobne spremembe v tečaju CHF/EUR prišlo že v 2011.<sup>6</sup> Če navedeno drži, je bila nepredvidljivost gibanja tečaja vključno s spremembo, do kakršne je prišlo v januarju 2015 in ki je bila povod za vložitev tožbe, sestavni del tveganja, ki je obstajalo že ob sklenitvi pogodbe (le pokazalo se je kasneje).
25. Ne glede na to pritožba ne vzbuja dvoma o pravilnosti zaključka, da tožnica ni dokazala obstoja znatnega neravnotežja v pogodbenih položajih pravnih strank. V pritožbi je v zvezi s tem navedla le, da že sorazmerno majhna, a tudi počasna (dolgotrajna), le nekaj odstotna apreciacija CHF v razmerju do EUR na letni ravni lahko v več letih pripelje do znatnih, za posojilojemalca negativnih učinkov, ki so z vidika deleža razdolžnine in obresti nesorazmerne glede na višino okrepitve tečaja.
26. Ne povsem jasno navedbo pritožbeno sodišče (ob upoštevanju tožničinih navedb, podanih pred sodiščem prve stopnje) razume tako, da se procent

---

<sup>6</sup> V procesnem gradivu ni podatka, da bi bila sprememba tečaja v 2011 posledica ravnanja državnega organa.

povečanja vrednosti CHF v razmerju do EUR ne odrazi (zgolj) v enakem procentu povečanja evrske protivrednosti anuitete, ampak privede tudi do manjšega deleža odplačane glavnice, in da se ta negativni učinek z vsako, tudi sorazmerno majhno, okrepitevijo CHF povečuje. Ne glede na to, da take navedbe v izpodbijani sodbi ni, pritožnica ni navedla, kateri dokazi jo podpirajo. Teh dokazov ni ponudila niti v postopku pred sodiščem prve stopnje. Tožnica je niti ni ponazorila s (prepričljivim) izračunom na hipotetičnem (ali na svojem) primeru. Trditvev tudi ne omogoča zaključka o tem, kolikšno je lahko tako povečanje glavnice, niti ni narejena primerjava s kreditom v domači valuti. Cena kredita namreč ni odvisna le od vrednosti valute, ampak tudi od višine obresti, te pa so bile po ugotovitvah v sodbi pri kreditu v CHF nižje kot pri kreditu v EUR. Da bi bilo mogoče oceniti prepričljivost pritožnične trditve, da tveganja, ki je bilo immanentno kreditu v CHF, noben razumen človek, ki najema stanovanjski kredit, ne bi sprejel, manjkajo podatki bodisi o "obnašanju" kredita v CHF ob določenih spremembah tečaja, bodisi o primerjavi tega kredita s kreditom v EUR ob upoštevanju celotne cene enega in drugega kredita. Tožnica je namreč želela dobiti kredit za nakup stanovanja in ni zatrjevala, da bi nakup stanovanja lahko financirala na drug način ali da je bila pripravljena nakup stanovanja opustiti.

27. Po ugotovitvi, da niso utemeljeni niti uveljavljeni pritožbeni razlogi, niti niso podani razlogi, ki jih sodišče preizkusi po uradni dolžnosti (drugi odstavek 350. člena ZPP), je pritožbeno sodišče pritožbo zavrnilo in delno sodbo sodišča prve stopnje potrdilo (353. člen ZPP).
28. Odločitev o stroških pritožbenega postopka temelji na smiselni uporabi tretjega odstavka 165. člena v zvezi s 164. členom ZPP.

Ljubljana [redacted] maj 2020